

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY LEŚNA
NA LATA 2015-2025**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	6
1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE	7
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	9
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	16
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	17
2.2. DEMOGRAFIA	18
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	26
2.4. KWESTIA DZIECKA	38
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	41
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	45
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	49
2.8. ANALIZA SWOT	51
2.9. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	59
2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	622
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	64
3.1. MISJA	65
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	66
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	766
4. UWAGI KOŃCOWE.....	800

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Leśna na lata 2015-2025 jest dokumentem uspołecznionym i opracowanym przy zastosowaniu metod partycypacyjnych. Składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty społeczno-prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;

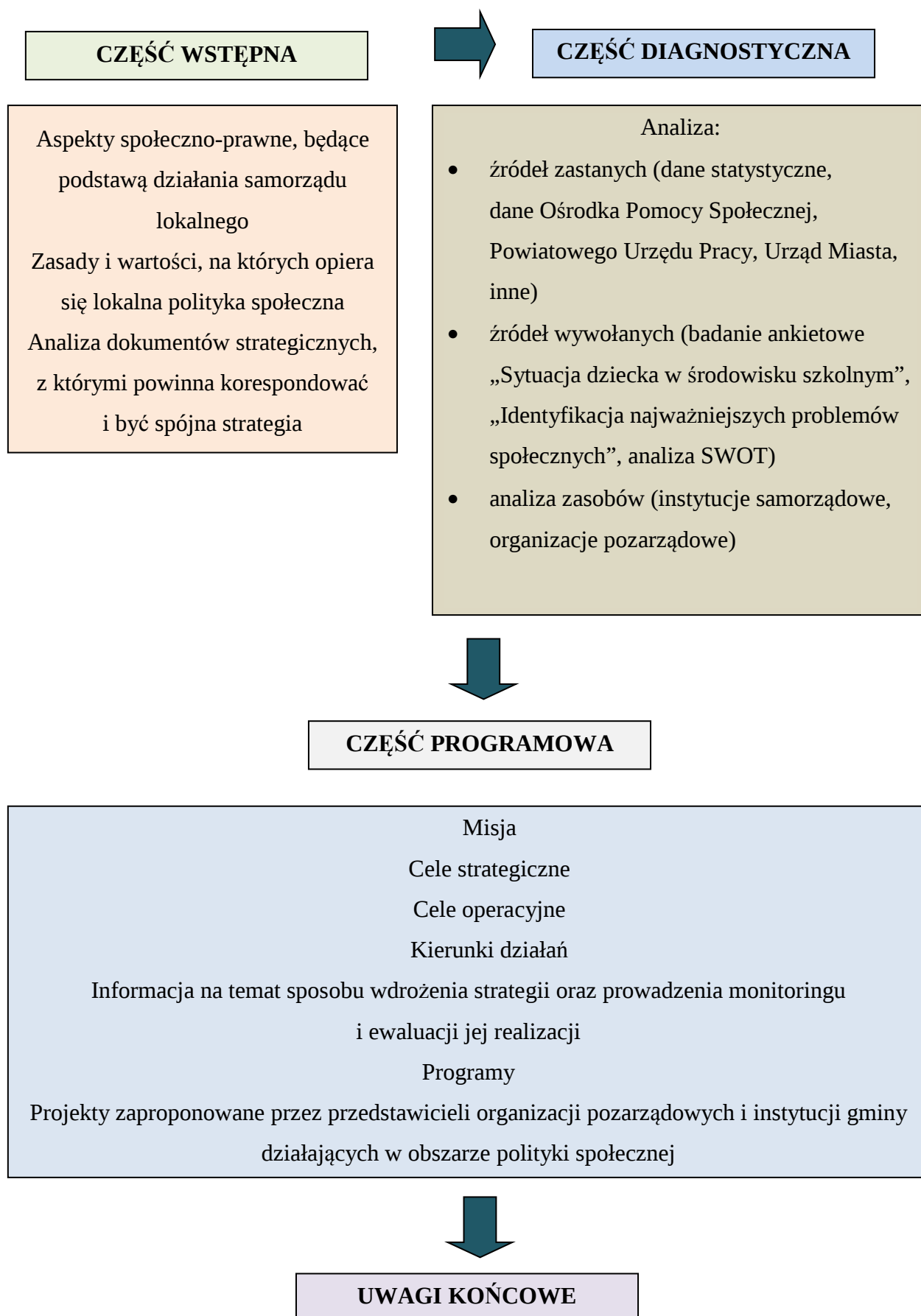
6. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy;
7. Analiza SWOT;
8. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski władz lokalnych, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Leśna na lata 2015-2025 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty społeczno-prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Zgodnie z definicją sformułowaną w 1962 r. przez Alfreda Chandlera, teoretyka zarządzania, strategia to określenie głównych, długofalowych celów oraz takiej alokacji zasobów, która jest konieczna do osiągnięcia tych celów.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, które w ramach zadań własnych gminy przewidują opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawodawca określił również, iż dokument ten powinien zawierać, w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Umieszczenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają więc wpływ także inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 ze zmianami),
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 ze zmianami),

- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 124 ze zmianami),
- 4) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375),
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- 6) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 114),
- 7) ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 ze zmianami),
- 8) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zmianami),
- 9) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 149, 357),
- 10) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r., Nr 43, poz. 225 ze zmianami),
- 11) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zmianami),
- 12) ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 966, 984),
- 13) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 ze zmianami).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym

wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Leśna na lata 2015-2025 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Leśna na lata 2015-2025 odnosi się nie tylko do rzeczywistych wyzwań lokalnej społeczności, ale także uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, a także możliwość pozyskiwania w przyszłości środków z funduszy unijnych.

Strategia koresponduje z takimi dokumentami jak:

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, w szczególności z trzema jej celami dotyczącymi:

- 1) osiągnięcia wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%,
- 2) podniesienia poziomu wykształcenia,
- 3) wspierania włączenia społecznego.

Zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Leśna na lata 2015-2025 kierunki działań wpisują się w nw. inicjatywy przewodnie realizowane na poziomie państw członkowskich, będące instrumentami realizacji celów Strategii Europa 2020:

- 1) **Mobilna młodzież** - zakłada poprawę jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń,
- 2) **Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia** - zakłada stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności,
- 3) **Europejski program walki z ubóstwem** - zakłada pomoc osobom wykluczonym i umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Kraju, obejmująca trzy obszary strategiczne, którym podporządkowane są cele strategiczne oraz kierunki interwencji:

- 1) obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:
 - a) Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,
 - b) Polska Cyfrowa,
 - c) Kapitał Ludzki,
 - d) Bezpieczeństwo energetyczne i Środowisko,
- 2) obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;
 - a) Rozwój regionalny,
 - b) Transport,
- 3) obszar efektywności i sprawności państwa;
 - a) Kapitał Społeczny,
 - b) Sprawne Państwo.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym spójna z unijnym dokumentem Europa 2020 i wyznaczająca trzy obszary strategiczne, w ramach których można wyróżnić następujące cele i kierunki interwencji znajdujące odniesienie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Leśna na lata 2015-2025:

- 1) obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, cel 3: wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego,
- 2) obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, cel 4: rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego,

- 3) obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, cel 1: Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – (strategia zintegrowana) projekt, której celem głównym jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Strategia opiera się na nowatorskiej koncepcji polegającej na budowaniu kapitału ludzkiego w pięciu etapach życia:

- 1) wczesne dzieciństwo,
- 2) edukacja szkolna,
- 3) edukacja na poziomie wyższym,
- 4) aktywność zawodowa, uczenie się dorosłych i rodzicielstwo,
- 5) starość.

Wyróżniono w niej pięć celów szczegółowych o strategicznym znaczeniu dla rozwoju kapitału ludzkiego w Polsce:

- 1) wzrost zatrudnienia,
- 2) wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- 3) poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 4) poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- 5) podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

1.3.2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY LEŚNA NA LATA 2014-2025

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływania czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących

w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią plany rozwoju lokalnego.

W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądaných dla rozwoju gminy działalności.

Strategia obejmuje 4 cele strategiczne:

- 1) Gmina turytyczno-rekreacyjna,
- 2) Gmina przedsiębiorcza,
- 3) Gmina zintegrowana przestrzennie,
- 4) Gmina zintegrowana społecznie.

Cel gmina zintegrowana społecznie obejmuje działania mające na celu wsparcie aktywności społecznej i budowanie lokalnej tożsamości mieszkańców Gminy. Szczególną rolę w procesie integracji społecznej oraz kształtowaniu tożsamości lokalnej odgrywają organizacje pozarządowe, z którymi Gmina aktywnie współpracuje.

Szczegółowe cele strategiczne w zakresie tego celu strategicznego to:

- 4.1. Wsparcie aktywności społecznej poprzez wsparcie działalności organizacji pozarządowych: obejmuje wsparcie realizacji zadań publicznych przez NGO, zabezpieczenie wkładów własnych na projekty NGO, integrację i podnoszenie potencjału kadrowego NGO (szkolenia, kursy).
- 4.2. Wykorzystanie mechanizmów ekonomii społecznej: obejmuje wsparcie inicjatyw i rozwoju spółdzielni socjalnych oraz aktywnych form reintegracji społecznej.
- 4.3. Budowanie lokalnej tożsamości: obejmuje działania edukacyjne oraz współpracę między miejscowościami Gminy na rzecz budowania lokalnej tożsamości.
- 4.4. Wsparcie działań i inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych: obejmuje działania z zakresu zarówno usuwania barier infrastruktury przestrzeni publicznej, jak również wsparcie inicjatyw i działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie dostępnych materiałów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina miejsko-wiejska Leśna położona jest na pograniczu śląsko-łużyckim, w województwie dolnośląskim, w powiecie lubańskim. Pod względem administracyjnym Leśna graniczy z innymi gminami powiatu lubańskiego (Platerówka, Lubań, Olszyna, Świeradów Zdrój), gminami powiatu lwóweckiego (Gryfów Śląski, Mirsk) oraz Republiką Czeską.

Położenie gminy Leśna na tle powiatu lubańskiego

www.osp.org.pl

Cechą charakterystyczną gminy Leśna jest jej nadgraniczne położenie w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, przy granicy Rzeczypospolitej Polski i Republiki Czeskiej. Leśna jest jedną z siedmiu gmin powiatu lubańskiego i wraz z nim należy do podregionu jeleniogórskiego. Gminę tworzy miasto Leśna oraz 13 sołectw: Bartoszówka, Grabiszyce, Kościelniki, Miłoszów, Pobiedna, Smolnik, Stankowice, Szyszkowa, Świecie, Wolimierz, Zacisze, Złotniki Lubańskie i Złoty Potok.

Położenie gminy Leśna i powiatu lubańskiego na tle województwa dolnośląskiego

Lokalny Plan Rozwoju Miasta i Gminy Leśna na lata 2007-2015

Leśna jest lokalnym ośrodkiem rozwoju, pełniącym rolę centrum życia społeczno-gospodarczo-kulturalnego dla mieszkańców miejscowości wchodzących w skład gminy.

2.2. DEMOGRAFIA

Dane Urzędu Miejskiego w Leśnej wskazywały, iż w grudniu 2013 roku gminę Leśna zamieszkiwało 10.325 osób zameldowanych na pobyt stały. Niewielką przewagę wśród ludności mają mieszkańcy obszarów wiejskich – w sołectwach gminy zamieszkiwało łącznie 5.794 osoby (na pobyt stały), co stanowiło 56% ogółu ludności gminy. Najliczniej zamieszkiwana przez ludność miejscowość to wieś Pobiedna, licząca 1.223 mieszkańców (tj. 11,8% ludności gminy). Najmniej osób mieszkało we wsiach Jurków (14 osób), Janówka (18 osób) oraz Bartoszkówka (58 osób).

W mieście Leśna liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały wynosiła 4.531 osób, co stanowiło 44% ogółu ludności gminy.

Liczba mieszkańców miasta, gminy i poszczególnych miejscowości – stan na dzień 31.12.2013

Lp.	Nazwa miejscowości	Pobyt stały	Pobyt czasowy
1	Bartoszkówka	58	1
2	Grabiszyce Dolne	164	4
3	Grabiszyce Górne	282	4
4	Grabiszyce Średnie	343	3
5	Janówka	18	-
6	Kościelniki Górne	198	4
7	Kościelniki Średnie	241	2
8	Miłoszów	700	11
9	Pobiedna	1223	33
10	Smolnik	429	34
11	Jurków	14	-
12	Stankowice	289	6
13	Sucha	78	1
14	Szyszkowa	472	4
15	Świecie	598	7
16	Wolimierz	285	20
17	Zacisze	120	3
18	Złotniki Lubańskie	199	4
19	Złoty Potok	83	1
	Ogółem Gmina	5794	142
	Miasto Leśna	4531	89
	Razem	10325	231

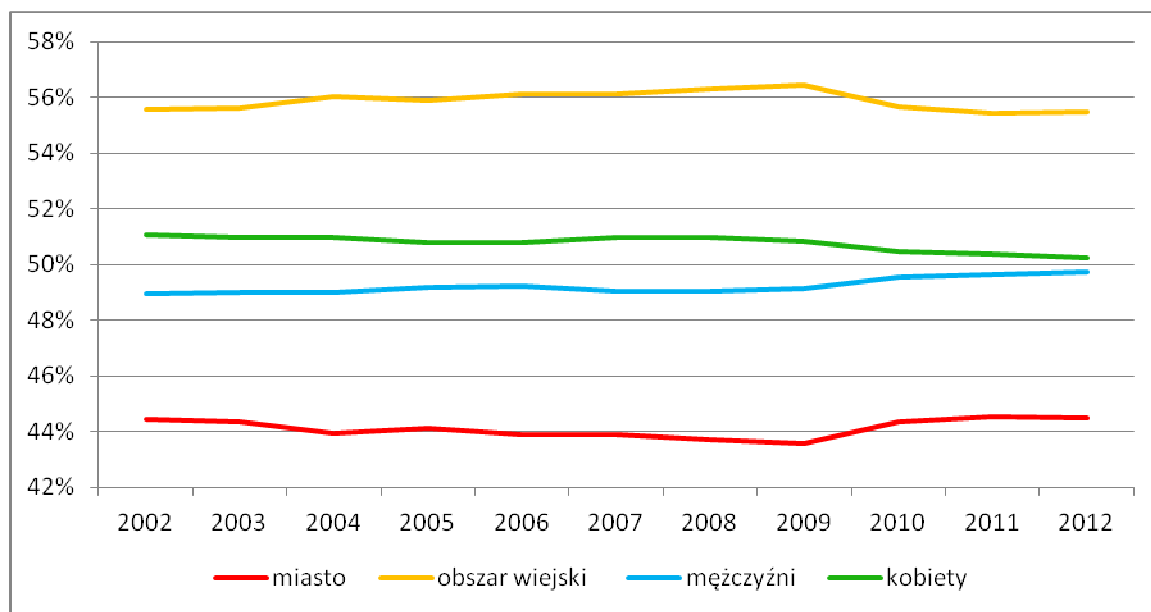
www.lesna.pl

Dane Głównego Urzędu Statystycznego, obejmujące wszystkich mieszkańców gminy (zameldowanych na pobyt stały oraz tymczasowy), wskazywały, iż w końcu 2012 roku gminę Leśna zamieszkiwało łącznie 10.568 osób. Liczba mieszkańców miasta Leśna wynosiła 4.703 osoby, a terenów wiejskich gminy – 5.865 osób. Analiza liczby ludności gminy w latach

2002-2012 wskazuje na powolny spadek liczby mieszkańców tego obszaru. Ogółem, na przestrzeni ww. lat liczba ludności gminy Leśna zmniejszyła się o 271 osób, tj. o 2,5%. Tendencja spadkowa dotyczyła niemal w identycznym stopniu obszaru miasta i terenów wiejskich: w mieście w latach 2002-2012 ubyło 115 osób (spadek o 2,4%), zaś na wsiach – 156 osób (spadek o 2,6%). W tym samym okresie czasu liczba ludności Polski czy województw dolnośląskiego podlegała nieznacznym wzrostom: w skali kraju o 0,8%, w skali województwa – o 0,3%. Interesujące się zmiany, jakie w latach 2002-2012 dokonały się w gminach miejsko-wiejskich obu jednostek administracyjnych. W skali całego kraju w gminach wiejsko-miejskich na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba ludności zwiększyła się o 4,9%, zaś w skali województwa dolnośląskiego – liczba ludności w gminach miejsko-wiejskich wzrosła o 2,6%. Była to tendencja odwrotna niż w przypadku gminy miejsko-wiejskiej Leśna.

Pod względem struktury płciowej w gminie Leśna można mówić o równowadze płciowej. Mężczyźni stanowili w 2012 roku 49,7% ogółu ludności, zaś kobiety – 50,3%. Należy zauważyć, iż na przestrzeni lat 2002-2012 następowało wyrównywanie odsetka kobiet i mężczyzn w ludności gminy: udział kobiet się zmniejszał, a udział mężczyzn – zwiększał. Oznacza to, iż w latach tych ubywało w gminie więcej kobiet niż mężczyzn.

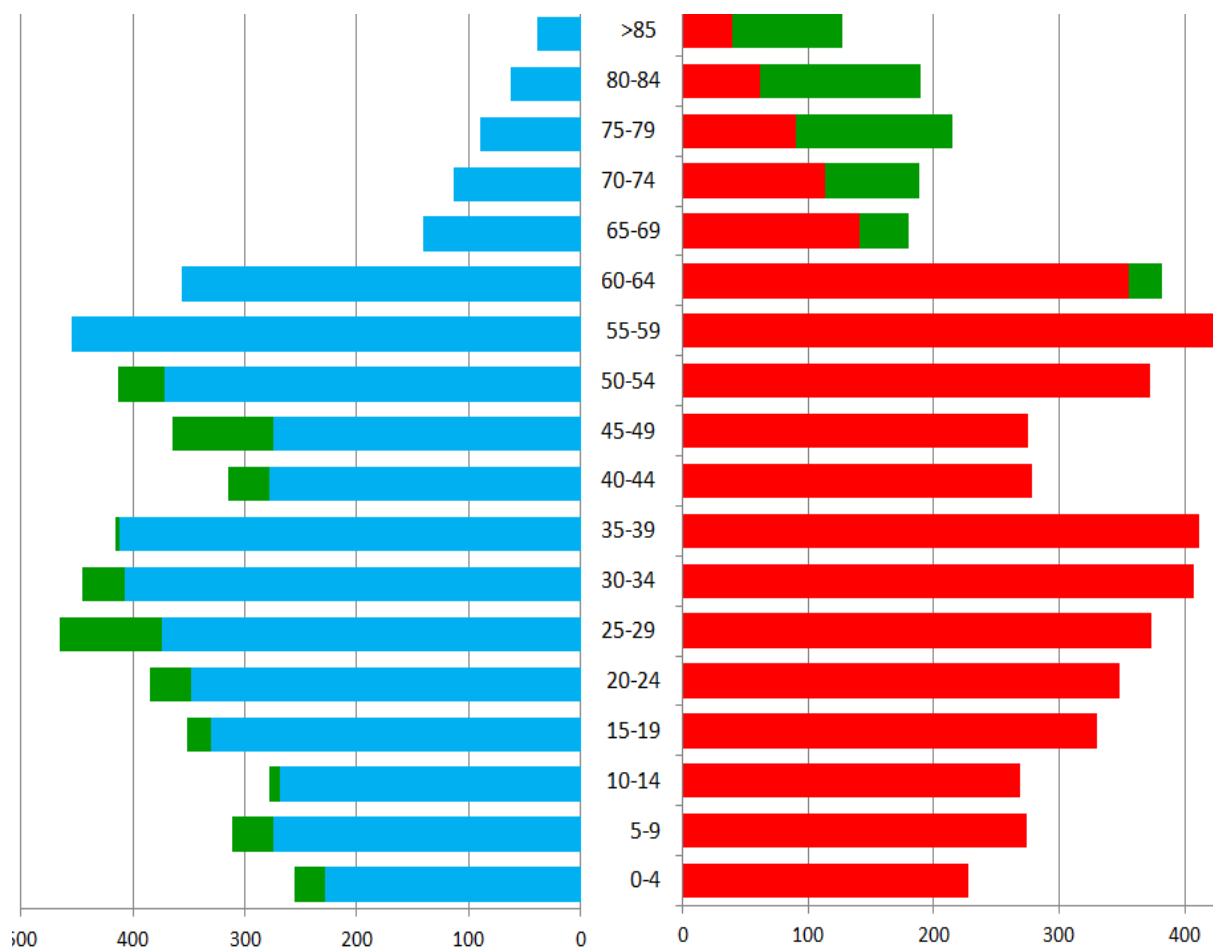
Ludność gminy Leśna ze względu na płeć oraz miejsce zamieszkania w latach 2002-2012

Bank Danych Lokalnych

Przypuszczenia dotyczące większego ubytku kobiet niż mężczyzn w gminie Leśna znajdują swoje potwierdzenie w piramidzie płci i wieku. Kolorem zielonym na poniższym wykresie zaznaczono przewagę mężczyzn lub kobiet nad drugą kategorią płciową. Widoczna jest wyraźna przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w młodszych i średnich przedziałach wiekowych, tj. aż do grupy wiekowej 50-54 lata. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn występuje szczególnie mocno w najstarszych grupach wiekowych, czyli wśród osób mających 70 i więcej lat. Zjawiska nadreprezentacji mężczyzn w młodszych kategoriach wiekowych oraz nadreprezentacji kobiet w najstarszych kategoriach wiekowych występują w skali całego kraju i są związane z powszechnymi prawidłowościami demograficznymi: rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek, kobiety zaś żyją dłużej niż mężczyźni. Piramida płci i wieku mieszkańców gminy Leśna zwraca uwagę na jeszcze jeden aspekt demograficzny – jej podstawa jest wąska, co wskazuje na niedobór ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Piramida płci i wieku mieszkańców gminy Leśna w 2012 roku

Bank Danych Lokalnych

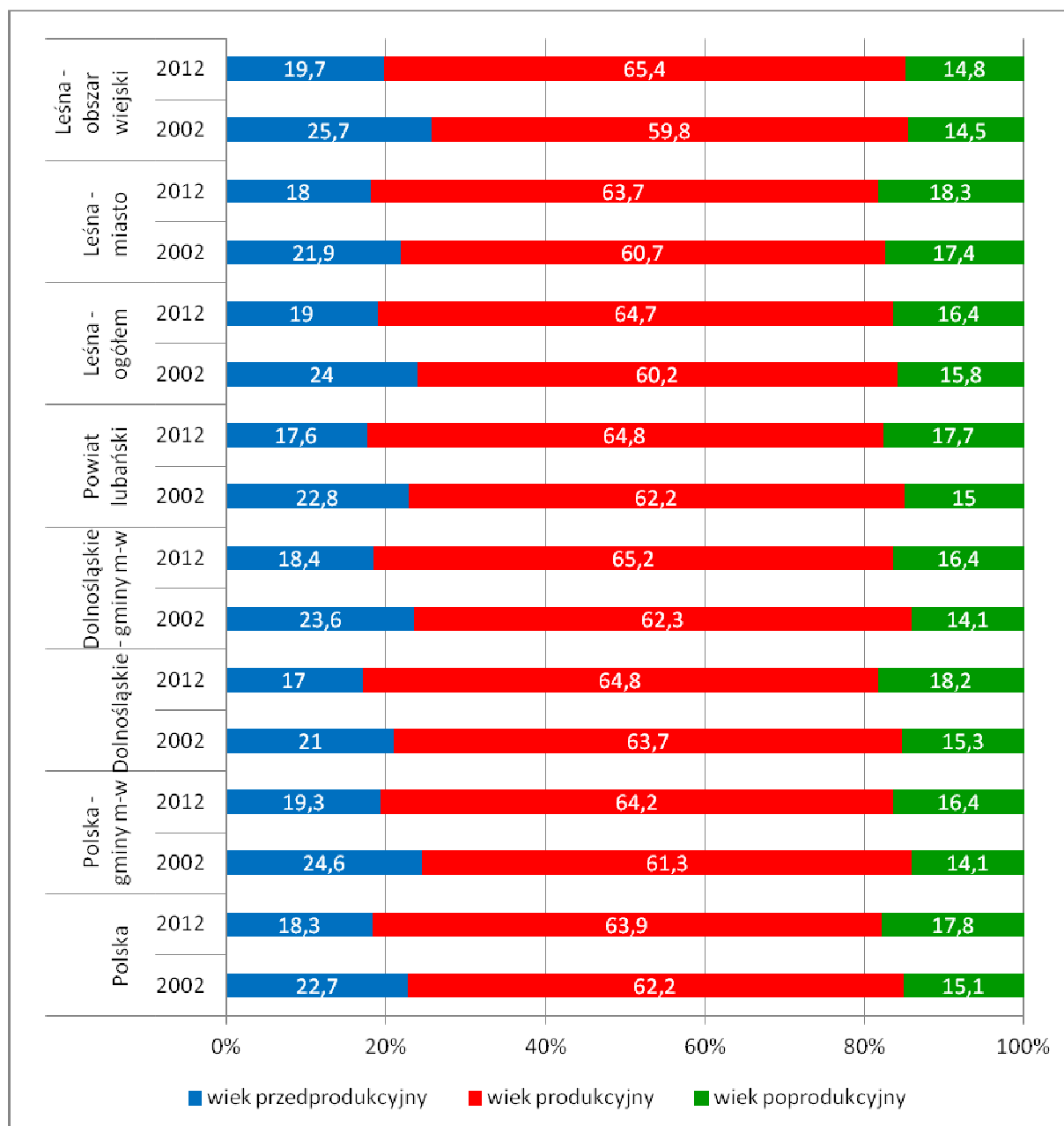
Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) wskazuje na stosunkowo najlepszą sytuację w gminie Leśna w porównaniu z innymi jednostkami administracyjnymi. W skali całego kraju współczynnik ten wynosił 107, w skali województwa dolnośląskiego – 108, zaś w powiecie lubańskim – 106. W przypadku gminy Leśna w 2012 roku na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet, a współczynnik feminizacji zmniejszył się od 2002 roku o 3 jednostki.

Zjawisko ubytku ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) znajduje swoje potwierdzenie przy analizie zmian liczebności ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym w latach 2002-2012. Przedstawione dane wskazują, iż w tym okresie nastąpił wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym oraz spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym. Zjawiska te, będące symptomami starzenia się społeczeństwa, w różnym stopniu dotyczyły różnych jednostek administracyjnych, jednak występowały na wszystkich szczeblach. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w gminie Leśna w 2012 roku wynosił 19% i był wyższy niż w powiecie lubańskim (17,6%), województwie dolnośląskim (17%) czy całym kraju (18,3%). Jednak we wszystkich jednostkach administracyjnych na przestrzeni lat 2002-2012 udział dzieci i młodzieży do lat 17 w ogóle ludności zmniejszył się. W przypadku gminy Leśna odnotowano spadek na poziomie 5%. Niższą dynamiką charakteryzował się obszar całego kraju (-4,4%) czy Dolnego Śląska (-4%). Warto zwrócić uwagę jeszcze na obszar wiejski gminy Leśna. Choć w 2012 roku charakteryzował się stosunkowo najwyższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (19,7%), to jednocześnie dynamika ubytku tej kategorii ludności w latach 2002-2012 była na tym terenie najwyższa (-6%).

W przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) obserwowano odwrotną tendencję – na przestrzeni lat 2002-2012 ich udział w ogóle mieszkańców zwiększał się. W skali kraju oraz powiatu lubańskiego odnotowano wzrost o 2,7% (odpowiednio z 15,1% do 17,8% oraz z 15% do 17,7%), zaś nieznacznie wyższy (o 2,9%) w skali województwa (z 15,3% do 18,2%). Na tle tych jednostek administracyjnych wyraźnie wyróżniała się gmina Leśna. W 2012 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców wynosił na tym terenie 16,4%, zaś w porównaniu z 2002 rokiem wzrósł jedynie o 0,6%. Na obszarach wiejskich gminy sytuacja w tym zakresie była jeszcze lepsza, gdyż udział ludności w wieku poprodukcyjnym na tym terenie kształtował się na poziomie jedynie 14,8%. Należy jednak zwrócić uwagę, że jeśli tendencje te będą się utrzymywały, tzn. zwiększać się będzie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przy zmniejszającej się liczbie ludności

w wieku przedprodukcyjnym, również gmina Leśna w coraz większym stopniu będzie doświadczała problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa.

Struktura ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku w latach 2002-2012

Bank Danych Lokalnych

Ogółem, na terenie gminy Leśna w 2012 roku zawarto 59 małżeństw, w tym 22 w mieście i 37 na obszarach wiejskich. Wskaźnik liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności w latach 2002-2012 charakteryzował się zmiennością i fluktuacjami – można zauważyć jednak, iż we wszystkich jednostkach administracyjnych najwyższe jego wartości odnotowano w 2008 roku – od 6,2 w gminie Leśna do 6,8 w skali całego kraju. W 2012 roku

Leśna charakteryzowała się nieznacznie wyższym wskaźnikiem małżeństw na 1000 ludności (5,6) niż w pozostałych jednostkach administracyjnych, jednak różnice te nie były znaczne. W samej gminie w 2012 roku więcej małżeństw na 1000 ludności zawarto na obszarach wiejskich (6,3) niż w mieście Leśna (4,7).

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania.

Dostępne dane GUS zebrane w trakcie ostatniego spisu powszechnego w 2011 roku zawierają informacje o poziomie **wykształcenia** mieszkańców maksymalnie na szczeblu powiatu (NTS-4). Mieszkańcy powiatu lubańskiego stosunkowo najczęściej legitymowali się w 2011 roku wykształceniem średnim i policealnym (15,8 tys. osób), głównie średnim zawodowym (9,8 tys. osób), oraz wykształceniem zasadniczym zawodowym (12,7 tys. osób). Ponad 9,3 tys. mieszkańców powiatu w 2011 roku posiadało wykształcenie podstawowe ukończone, a 5,4 tys. – ukończyło studia wyższe. Również w skali całego kraju oraz województwa dolnośląskiego najpowszechniejszymi poziomami wykształcenia było wykształcenie średnie i policealne oraz zasadnicze zawodowe.

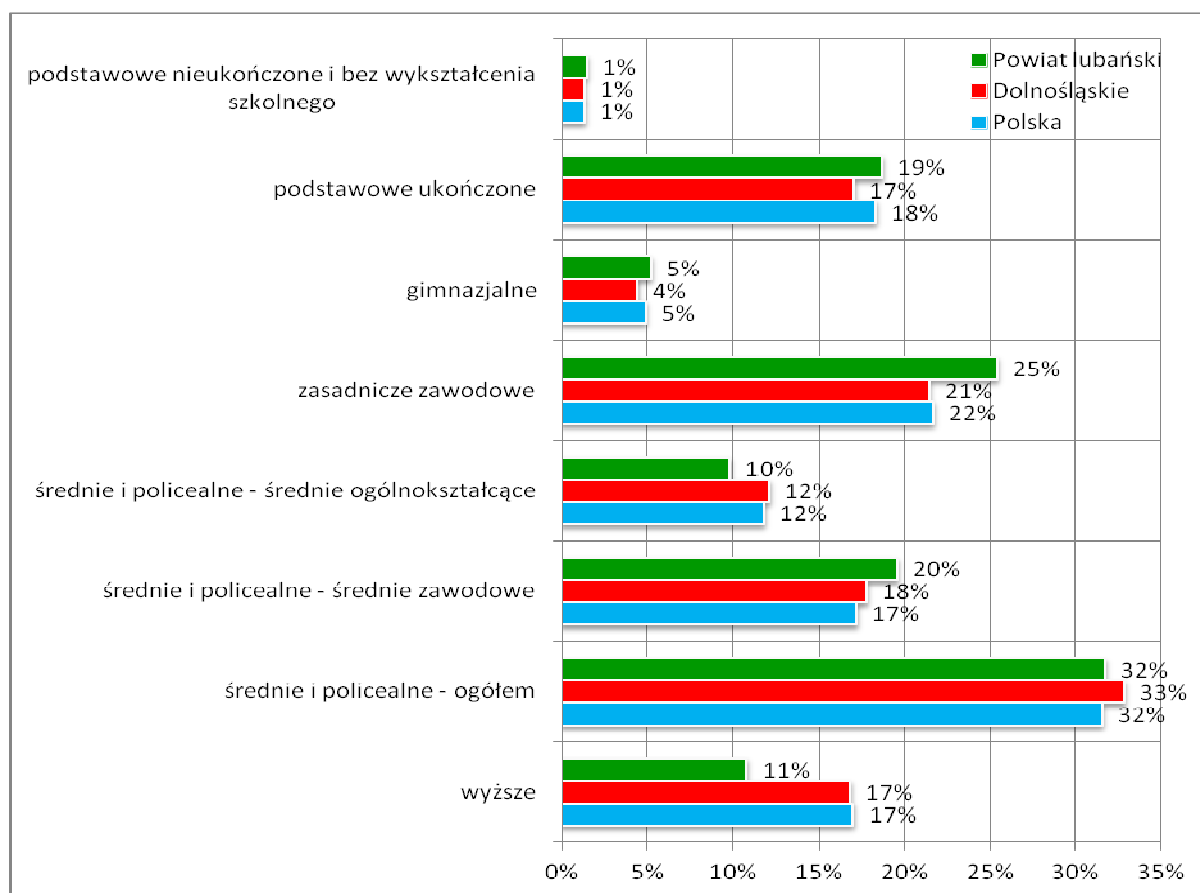
Wykształcenie ludności w wieku 13 lat i więcej w 2011 roku

	Polska	Dolnośląskie	Powiat lubański
ogółem	33505264	2563833	49962
wyższe	5693731	431267	5407
średnie i policealne - ogółem	10573143	841683	15845
średnie i policealne - średnie zawodowe	5761940	456088	9777
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	3942831	310040	4915
zasadnicze zawodowe	7260817	549476	12697
gimnazjalne	1650932	114164	2622
podstawowe ukończone	6133739	436923	9327
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	456969	34399	740

Bank Danych Lokalnych

Te same dane, przedstawione na wykresie w formie procentowej, pozwalają uchwycić różnice w strukturze wykształcenia mieszkańców poszczególnych jednostek administracyjnych. Widoczna jest na wszystkich szczeblach przewaga osób z wykształceniem średnim i policealnym (ok. 32-33%) oraz zasadniczym zawodowym. W przypadku powiatu lubańskiego odnotowano nieco wyższy niż w pozostałych jednostkach odsetek ludności legitymującej się wykształceniem średnim zawodowym (20%) oraz zasadniczym zawodowym (25%). Należy zwrócić uwagę również na występującą dysproporcję w przypadku wykształcenia wyższego – w skali kraju i Dolnego Śląska legitymowało się nim 17% ludności, zaś w powiecie lubańskim odsetek ten wynosił w 2011 roku 11%.

Odsetek ludności w wieku 13 lat i więcej posiadającej określony poziom wykształcenia w 2011 roku

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

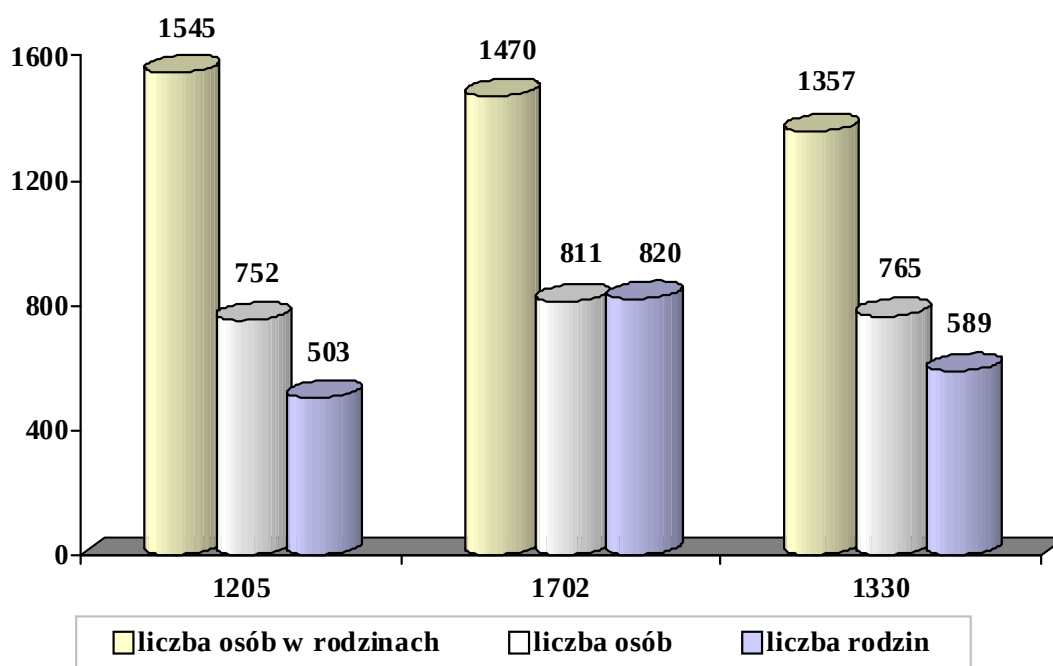
- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Leśna odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych), współpraca

z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym oraz aktywizowanie środowiska lokalnego.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2012 roku kryterium to ustalono na poziomie 529 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Uwzględniając ustawowe kryteria, MGOPS objął pomocą następującą liczbę mieszkańców gminy:

Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2012-2014

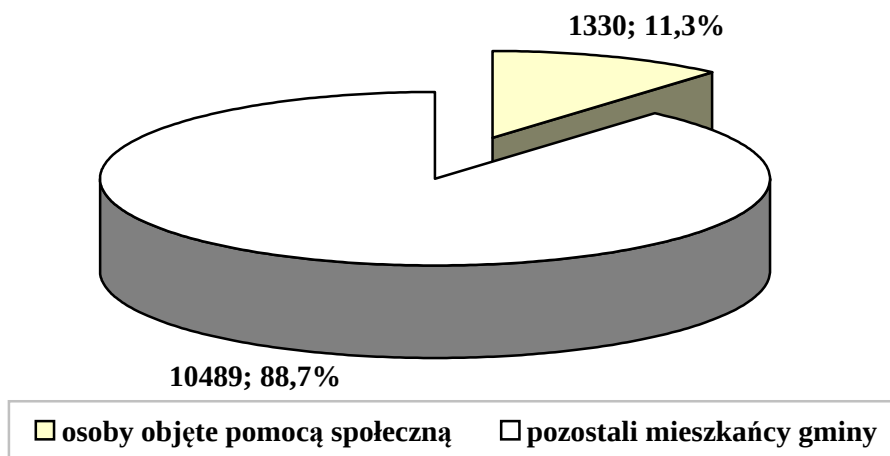

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

W latach 2012-2014 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Leśna zmniejszała się z roku na rok. Przedstawiona na wykresie tendencja obrazuje zmniejszający się zakres udzielanej pomocy i jest ważną wskazówką w planowaniu polityki społecznej w gminie.

Porównując dane dotyczące liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z ogólną liczbą mieszkańców gminy uzyskać można syntetyczny wskaźnik przedstawiający dysproporcje w statusie społeczno-materialnym mieszkańców.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2014 roku

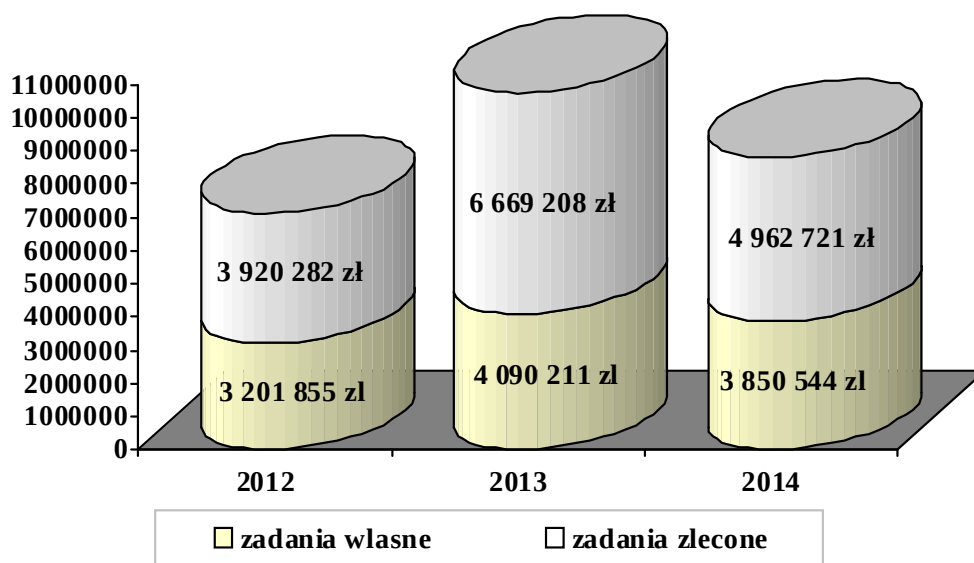

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Spośród 10 489 mieszkańców gminy, 1 330 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2014. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Liczba beneficjentów pomocy społecznej określa z reguły (choć nie zawsze) skalę wydatków na sferę społeczną.

Wydatki MGOPS na pomoc społeczną w latach 2012-2014

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

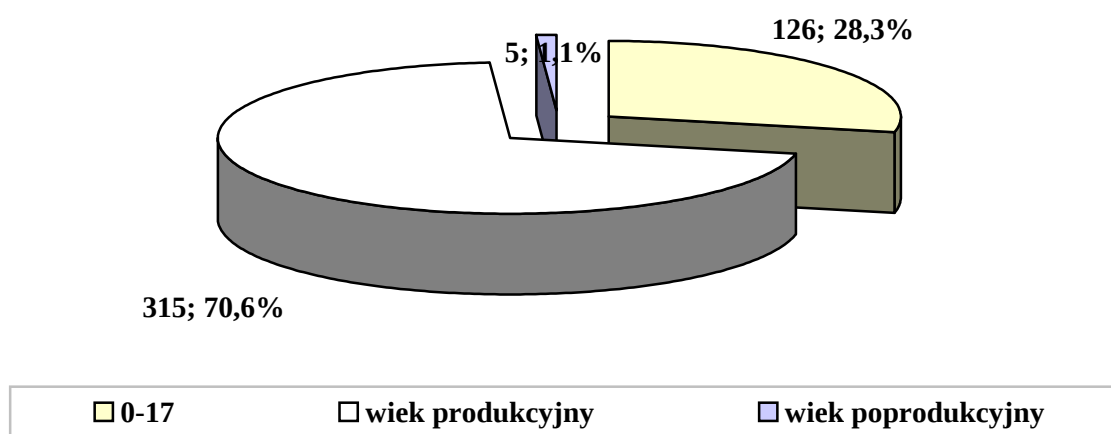
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2012-2014 zwiększały się z roku na rok, głównie za sprawą wzrostu wydatków na zadania zlecone gminie, wśród których dominującą pozycję stanowiły kwoty wydatkowane na realizację świadczeń rodzinnych.

Ogółem wielkość wydatków na wsparcie oferowane przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej w kolejnych latach wyniosła: w roku 2012 – 7 122 137 zł, w 2013 roku – 10 759 419 zł, a w 2014 roku – 8 813 265 zł.

Skala nakładów finansowych na pomoc społeczną stanowi tylko jeden z czynników warunkujących efektywność udzielanego wsparcia. Niemniej ważne jest dostosowanie rodzajów pomocy do określonych potrzeb odbiorców. Potrzeby wynikają zaś m.in. z wieku i aktywności zawodowej beneficjentów.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2014 r. (liczba osób w rodzinach)

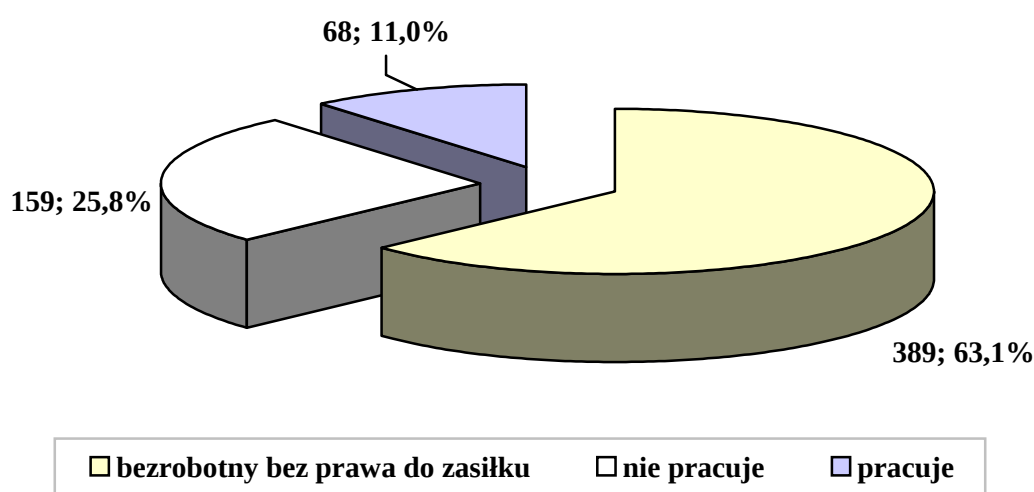
Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Struktura wiekowa świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2014 roku nie odpowiadała strukturze demograficznej całej lokalnej społeczności z uwagi na nadreprezentatywność najmłodszej grupy wiekowej wśród ogółu odbiorców pomocy. Znaczna grupa dzieci i młodzieży wspierana przez system pomocy społecznej, głównie

poprzez dożywianie w szkołach (w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” dożywieniem objęto 246 dzieci i młodzieży), dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród wielu rodzin.

Niepokojąca była również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej w gminie ze względu na aktywność zawodową w 2014 r. (według decyzji administracyjnych)

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, należy zauważyć, iż najliczniejszą grupę beneficjentów w 2014 roku stanowiły osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. Beneficjentami systemu pomocy społecznej w 2014 roku były także osoby niepracujące oraz pracujące, jednakże uzyskujące dochody na poziomie uniemożliwiającym im utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Mimo występowania wielorakich potrzeb materialnych i socjalnych wśród rodzin i osób znajdujących w się krytycznej sytuacji życiowej, ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej.

Poniższa tabela przedstawia powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014.

Powody przyznawania pomocy społecznej przez MGOPS w latach 2012-2014

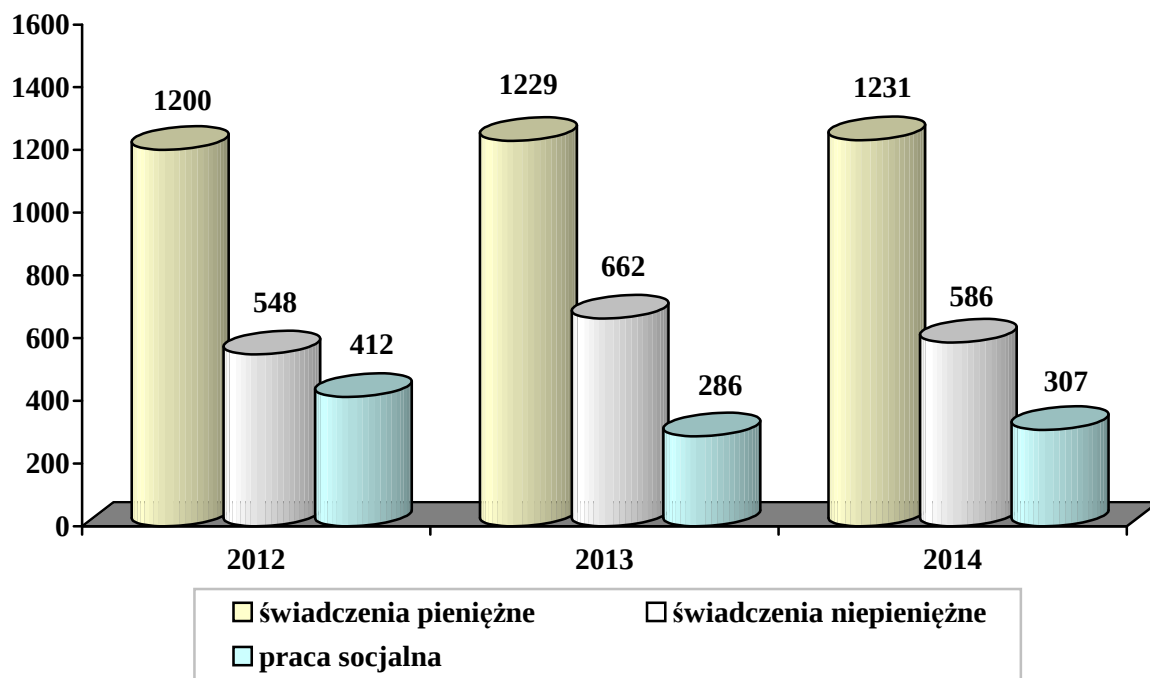
Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
bezrobocie	408	455	436	1 100	1 213	1 147
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	99	101	98	428	420	391
ubóstwo	301	315	320	753	807	785
niepełnosprawność	99	98	86	236	215	190
długotrwała lub ciężka choroba	95	108	94	202	240	209
alkoholizm	110	111	109	203	195	192
bezdomność	16	16	18	17	19	19
przemoc w rodzinie	-	1	2	-	1	3
narkomania	5	5	5	6	6	6
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	8	7	7	8	13	14

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w latach 2012-2014 było bezrobocie. Liczba beneficjentów korzystających z tego powodu z pomocy społecznej systematycznie zwiększała się. Na drugim miejscu znalazło się ubóstwo, kolejnym powodem udzielania pomocy jest alkoholizm.

Dostosowanie rodzajów pomocy do potrzeb beneficjentów jest jednym z głównych zadań MGOPS-u, realizowanych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Osoby niezadowolone z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję MGOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Rodzaje pomocy udzielanej przez MGOPS w latach 2012-2014 (liczba osób)

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

W latach 2012-2014 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej tego typu świadczeń, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Na drugim miejscu znalazły się świadczenia niepieniężne. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych w omawianym okresie, pod względem liczby korzystających z nich beneficjentów, były trzecim rodzajem udzielanej pomocy. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

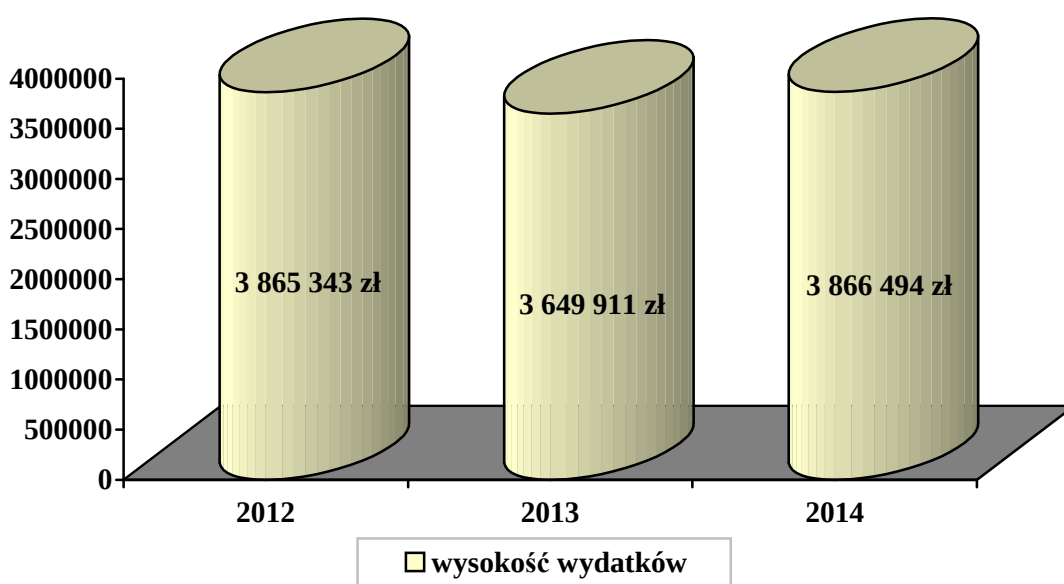
Rodzaje świadczeń realizowanych przez MGOPS w latach 2012-2014

Rodzaje świadczeń	2012		2013		2014	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1 230	487	1 229	491	1 231	494
Niepieniężne	548	128	662	160	586	81
Praca socjalna	412	188	286	128	307	66

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Świadczenia rodzinne są główną pozycją w strukturze wydatków na pomoc społeczną. System świadczeń rodzinnych jest systemem zorganizowanym na zasadzie zaopatrzeniowej, finansowanym z budżetu państwa. Obowiązuje od 1 maja 2004 roku, a jego głównym elementem są świadczenia realizowane na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2012-2014 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki MGOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2012-2014

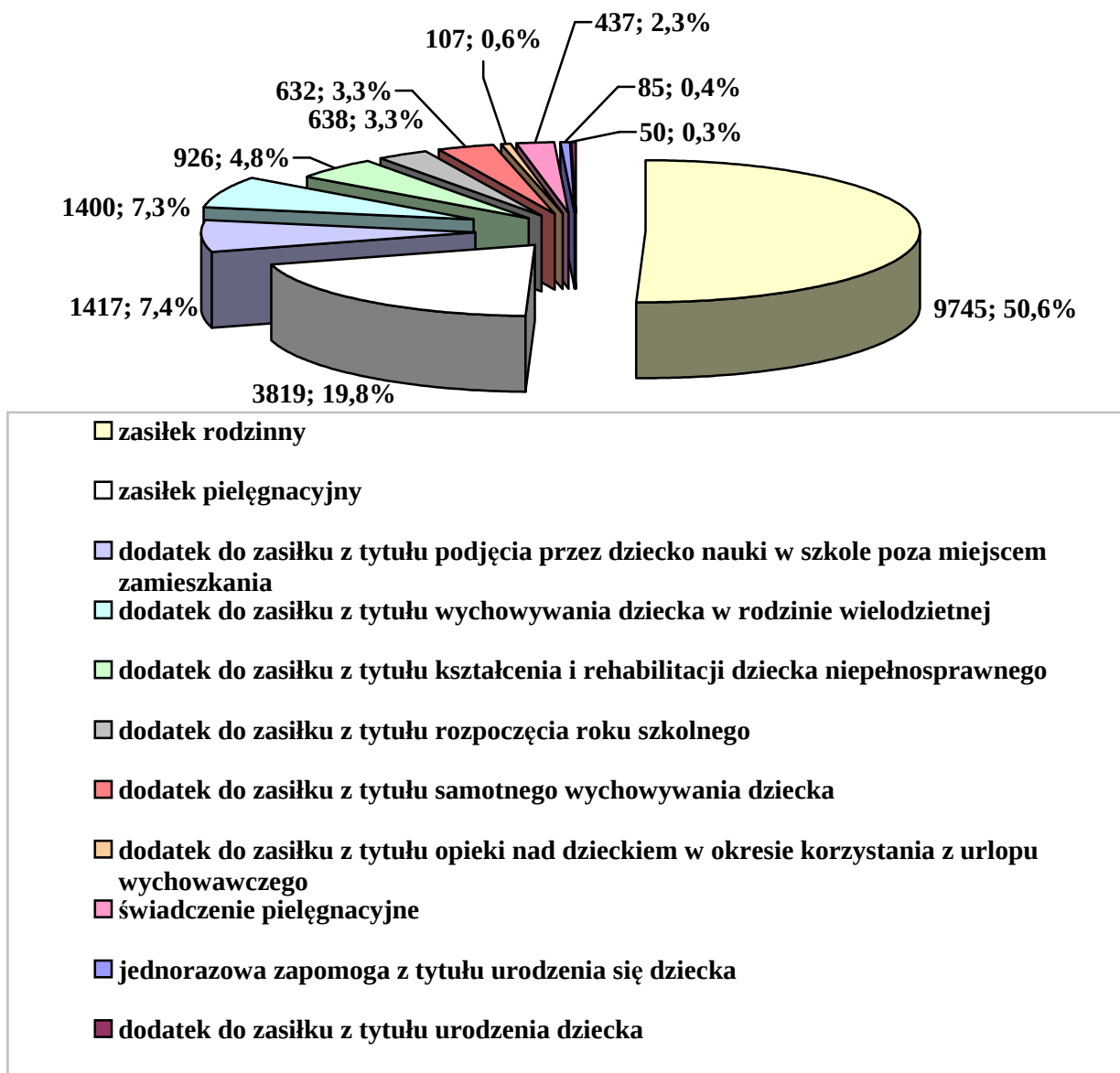
Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej na realizację świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2012-2014, należy zauważyć, iż mieściły się one na zbliżonym poziomie. Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2012 – 3 749 383 zł, w roku 2013 – 3 540 414 zł, a w 2014 roku – 3 750 954 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez MGOPS w Leśnej w 2014 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez MGOPS w 2014 roku

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka.

Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami pobierało 443 osoby. Zasiłki pielęgnacyjne wypłacane były 240 osobom.

Świadczenia pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub niepodjęcia

zatrudnienia w związku z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny pobierało 41 osób. 4 osoby korzystały ze specjalnego zasiłku opiekuńczego i 47 osób z zasiłku dla opiekuna.

W 2014r. wypłacono łącznie 19 293 świadczenia na kwotę 2 522 808 zł w tym:

1. zasiłków rodzinnych 9 745 na kwotę 977 443 zł,
2. opieki nad dziećmi w okresie korzystania z urlopu wychowawczego - 107 świadczeń na kwotę 41 240 zł,
3. dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka – 632 świadczeń na ogólną kwotę 118 400 zł,
4. dodatek z tytułu urodzenia dziecka przyznano dla 50 osób na ogólną kwotę 50 000 zł,
5. dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 926 świadczenia na kwotę 70 920 zł,
6. dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem stałego zamieszkania – wypłacono 1417 dodatków na kwotę 77 890 zł,
7. dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego wypłacono dla 638 dzieci na kwotę 63 800 zł,
8. dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej przyznano 1 400 świadczeń na kwotę 112 000 zł;

świadczenia opiekuńcze:

1. zasiłki pielęgnacyjne – wypłacono 3 819 świadczeń na ogólną kwotę 584 307 zł,
2. świadczenia pielęgnacyjne – wypłacono 437 świadczeń na ogólną kwotę 323 140 zł,
3. pomoc finansowa dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – wypłacono 459 dodatków na ogólną kwotę 91 800 zł.
4. Specjalny zasiłek opiekuńczy - wypłacono 37 świadczenia na ogólną kwotę 18 668 zł,
5. Zasiłki dla opiekuna przyznano 47 osobom na kwotę – 343 488 zł.

W 2014r. wypłacono 85 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka (tzw. becikowe). Na ten cel wydatkowano 85 000 zł.

M-GOPS w Leśnej w trakcie roku opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osób opiekujących się dziećmi i osobami niepełnosprawnymi na kwotę 140 857 zł oraz składki zdrowotne dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy na kwotę 18 463 zł.

Fundusz alimentacyjny jest świadczeniem realizowanym na mocy ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 ze zmianami). Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do

ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności - bezterminowo.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł (netto) miesięcznie.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, nie wyższej jednak niż 500 zł miesięcznie na osobę uprawnioną.

Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej w latach 2012-2014, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Fundusz alimentacyjny przyznany przez MGOPS w latach 2012-2014

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia			Liczba przyznanych świadczeń			Wartość przyznanych świadczeń (w zł)		
2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
124	120	119	2 269	2 439	2 174	723 874	759 441	768 358

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

W latach 2012-2014 o świadczenia z funduszu alimentacyjnego ubiegała się podobna liczba osób. W kolejnych latach MGOPS wypłacił następującą liczbę świadczeń: w 2012 roku – 2 269 (dla 124 osób na kwotę 723 874 zł), w 2013 roku – 2 439 (dla 120 osób na kwotę 759 441 zł), a w 2014 roku – 2 174 (dla 119 osób na kwotę 768 358 zł).

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez MGOPS, na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby osób, którym w latach 2012-2014 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej przyznał tego rodzaju świadczenia, liczby przyznanych dodatków oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez MGOPS w latach 2012-2014

Liczba wniosków na dodatki			Wartość przyznanych dodatków (w zł)		
2012	2013	2014	2012	2013	2014
514	522	504	441 851	452 992	453 082

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Liczba dodatków mieszkaniowych przyznanych w latach 2012-2014 przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2012 roku MGOPS przyznała świadczenie na podstawie 514 wniosków na kwotę 441 851 zł, rok później na podstawie 522 wniosków na kwotę 452 992 zł, a w 2014 roku było 504 wnioski na kwotę 453 082 z).

Do Domów Pomocy Społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska. Jest to zadanie własne gminy.

W latach 2012-2014 liczba osób umieszczona w DPS-ach przedstawia się następująco:

Liczba umieszczonych osób			Wartość realizacji zadania (w zł)		
2012	2013	2014	2012	2013	2014
7	9	10	148 040	176 232	208 775

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Leśnej.

Liczba osób umieszczanych w domach pomocy rośnie z roku na rok. Społeczeństwo się starzeje więc to zadanie będzie pochłaniało coraz większe nakłady finansowe. Średni koszt utrzymania jednego mieszkańca w domu pomocy to koszt około 3 000 zł.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W roku 2013 została przeprowadzona została diagnoza problemów społecznych wśród uczniów Gminy Leśna. Wnioski z diagnozy są następujące:

Doświadczenie przemocy

niemal 40% badanych była choć raz ofiarą przemocy. Wskazuje to na dość duże rozpowszechnienie tego zjawiska. Kolejną poruszana kwestią jest miejsce, w którym uczniowie doświadczają przemocy. Dane wskazują, że uczniowie najczęściej spotykają się z przemocą w szkole i na ulicy.

Następnie poruszona została kwestia sprawcy przemocy, większość badanych wskazywało koleżanki i kolegów jako sprawców przemocy w większości przypadków. Kolejny obszar dotyczył form przemocy stosowanych przez osobę badaną. Badanie pokazało, że najczęściej stosowana jest przemoc werbalna. Jednak i przemoc fizyczna jest często stosowana.

Kontakt z narkotykami

Z powyższych danych wynika, że 7,5% respondentów (8 osób) przynajmniej raz w życiu miało do czynienia z narkotykami, 92,5% z nich (99 osób) nie miało z nimi kontaktu.

Pozytywnym faktem jest stosunek osób, które przynajmniej raz w życiu użyły narkotyków do tych, które ich nigdy nie używały. 8 osób przynajmniej raz w życiu używało narkotyków, co stanowi 7,5% ogółu. Osób nie używających narkotyków było zdecydowanie więcej, bo 99 stanowiły one 92,5% ogółu.

Zestawiając używanie narkotyków ze zmienną klasa do której uczęszcza respondent widać, że problem narkotykowy pojawia się w III klasach gimnazjalnych. Widać tutaj wzrost używania środków narkotykowych w porównaniu z klasami podstawowymi i I, II klasami gimnazjum (wzrost z całkowitego braku kontaktu do 8 osób, które miały styczność z narkotykami).

Na podstawie owych wyników można wnioskować, że pierwsze kontakty młodzieży z narkotykami następują w III klasie gimnazjum.

Biorąc pod uwagę jeden z osiowych symptomów uzależnienia – cykliczne, częste spożywania środka uzależniającego – to z powyższego przedstawienia wynikać może, że zarówno kobiety jak i mężczyźni w większości przypadków sięgają po środki psychoaktywne sporadycznie (kilka razy w roku lub kilka razy w miesiącu). Jednak nie powinien umknąć naszej uwadze fakt, że zanotowano kilka przypadków cyklicznego (kilka razy na miesiąc, raz na tydzień) przyjmowania narkotyków przez młodzież (obu płci).

Uzyskane wyniki mogą świadczyć o tym, że większość uczniów badanych szkół nie jest zainteresowana dostępnością środków psychoaktywnych na terenie gminy a co za tym idzie nie próbowała ich nabyć.

Aż 83 respondentów odpowiedziało, że branie narkotyków jest szkodliwe. Natomiast aż 14 respondentów było zdania, że branie narkotyków jest nieszkodliwe. Z kolei 10, odpowiedziało, że nie wie, czy takie zachowanie, czynność (branie narkotyków) jest szkodliwa. Postawa taka może wynikać z posiadania ogólnej wiedzy na temat szkodliwości środków psychoaktywnych.

Kontakt z alkoholem

Bardzo podobna liczba mężczyzn (30 osób) i kobiet (28 osób) piło choć raz w życiu alkohol. Dodatkowym spostrzeżeniem, podobnym jak w przypadku używania narkotyków, jest fakt, że kobiety i mężczyźni spożywają porównywalne ilości alkoholu. Mit, mówiący, że to głównie chłopcy/mężczyźni spożywają alkohol nie ma pokrycia w otrzymanych wynikach.

Z powyższych danych wynika, że 54% respondentów (58 osób) przynajmniej raz w życiu piło alkohol, 46% (49 osób) nie miało z nim kontaktu.

Niepokojącym faktem jest, że stosunek osób, które przynajmniej raz w życiu piły alkohol do tych, które nie próbowały alkoholu jest prawie wyrównany, zwłaszcza że są to osoby niepełnoletnie. Ponad połowa respondentów przynajmniej raz w życiu spróbowała alkoholu.

Korelując zmienną picie alkoholu ze zmienną klasa do której uczęszcza respondent widać, że problem alkoholowy pojawia się już w VI klasach szkół podstawowych. Widać tutaj duży, systematyczny wzrost kontaktu z alkoholem z roku na rok. Można powiedzieć, że uczniowie szkoły podstawowej mają sporadyczny kontakt z alkoholem (30%) porównaniu z uczniami III klas gimnazjum (95%), gdzie niemalże wszyscy taki kontakt już mieli (wzrost z sporadycznego kontaktu do niemalże całkowitego kontaktu uczniów z alkoholem)

Na podstawie owych wyników można wnioskować, że pierwsze kontakty młodzieży z alkoholem następują w ostatnich klasach szkoły podstawowej a w ostatnich klasach gimnazjum większość uczniów ma już za sobą inicjacje alkoholową.

Dodatkowo warto zauważyć, że ilość spożywających respondentów obecnie alkohol zmalała względem tych, którzy mają za sobą inicjacje alkoholową (z 58 osób na 41 osób), świadczyć to może o tym, że część z osób mających już za sobą inicjacje alkoholową spożywała alkohol tylko raz, lub kilka razy (spróbowały) a obecnie nie kontynuuje spożywania alkoholu.

Postawa pozytywna zdarza się dość często (20%), 22 osoby twierdzą, że spożywanie alkoholu nie jest szkodliwe, natomiast 73 osoby uważają, że jest. Można również zauważyć, że wraz z wiekiem postawa ta staje się bardziej pobłażliwa wobec skutków spożywania alkoholu (respondenci zaprzeczają szkodliwości picia alkoholu).

W ramach tego przyrostu osób twierdzących, że picie alkoholu nie jest szkodliwe można przedłożyć wniosek, że wraz z częstszym stosowaniem danego środka zmienia się stosunek osoby do jego konsekwencji. Bardzo niepokojącym jest fakt, że większość uczniów klas III gimnazjum uważa picie alkoholu za nieszkodliwe.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy.

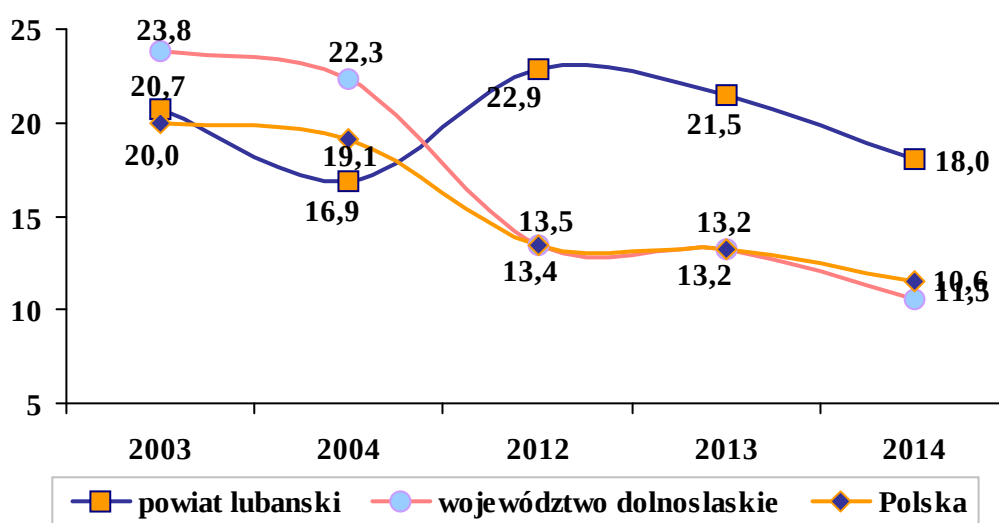
Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie lubańskim, w województwie dolnośląskim i w kraju w latach 2012-2014.

Stopa bezrobocia w powiecie lubańskim, w województwie dolnośląskim i w kraju w latach 2012-2014

Dane PUP w Lubaniu.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz

pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2012-2014 powiat lubański charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa dolnośląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia ze zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

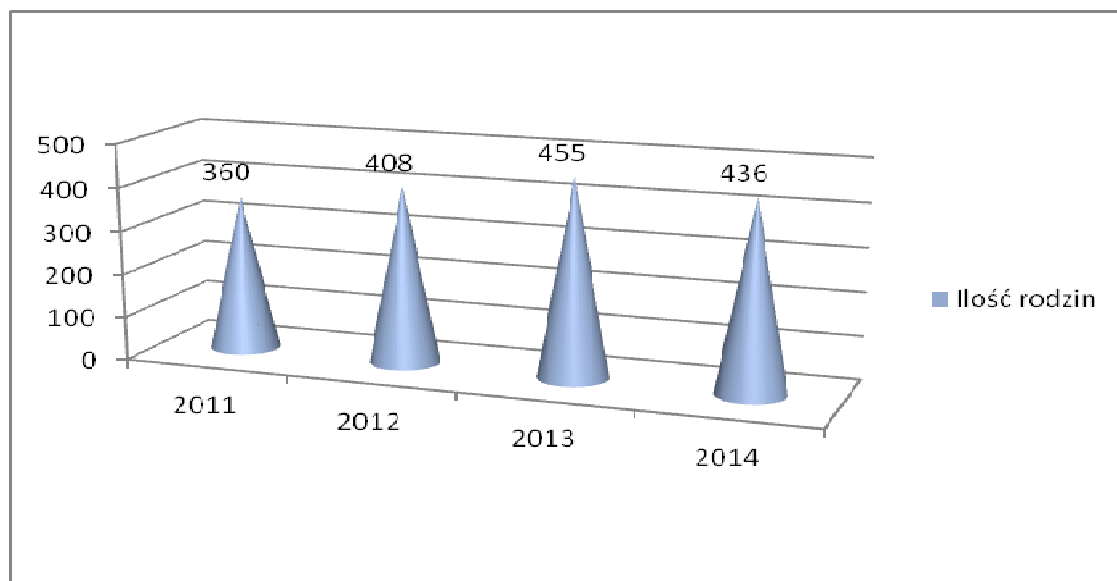
Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaniu na dzień 31 grudnia 2014 roku w gminie Leśna pozostawało zarejestrowanych 823 bezrobotnych. Wśród nich mniejszą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 48,72% wszystkich bezrobotnych w gminie (401 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Miasto/Gmina	Zarejestrowani bezrobotni			
	kobiety	będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy		
		do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Leśna	401	125	247	529

Bezrobocie 2014 powiat lubański.

W 2014 roku z pomocy finansowej Ośrodka skorzystało 436 rodzin lub osób bezrobotnych, w tym 245 gospodarstwa domowe na wsi, łącznie wsparciem zostało objętych 1 147 osób. Z powodu bezrobocia udzielono wsparcia finansowego w postaci zasiłków okresowych dla 399 rodzin lub osób na kwotę 1 158 332 zł.

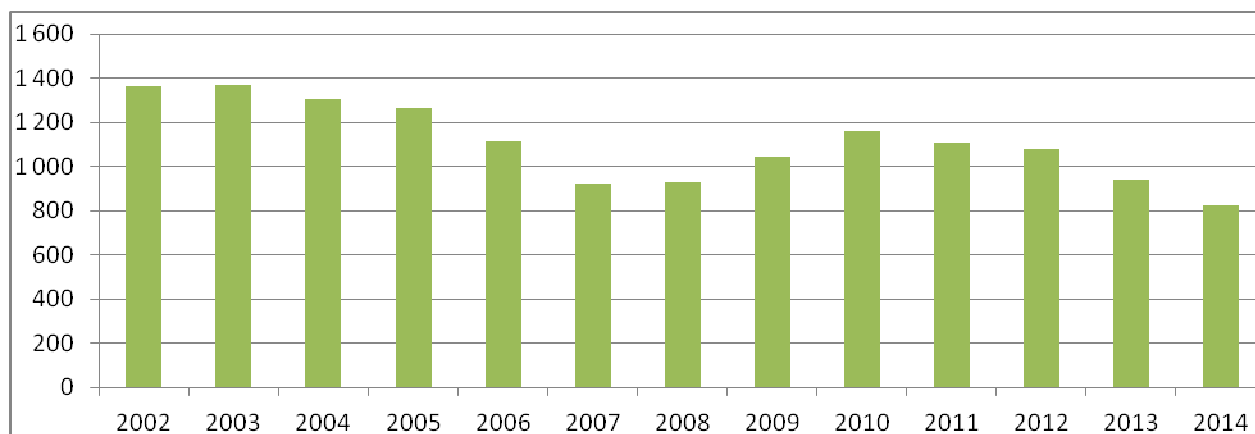
Porównanie liczby osób korzystających z pomocy Ośrodka w roku 2011, 2012, 2013 i 2014 z powodu bezrobocia przedstawia się następująco:

Dane Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej.

Poziom bezrobocie w latach 2002-2014

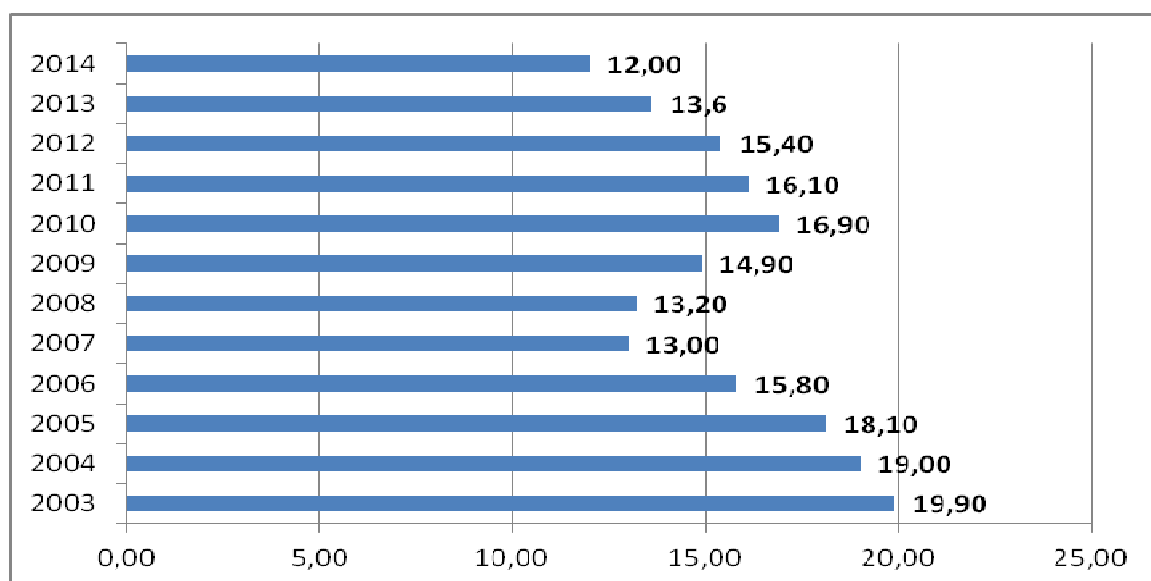
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1 365	1 367	1 306	1 266	1 114	924	927	1 044	1 160	1 111	1 080	939	823

Bezrobocie 2014 powiat lubuski.

Miernikiem poziomu bezrobocia w gminie może być wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (kobiet 18-60 lat, mężczyźni 18-65 lat).

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
19,90	19,00	18,10	15,80	13,00	13,20	14,90	16,90	16,10	15,40	13,6	12,00

Bezrobocie 2014 powiat lubański.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2014 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);

- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 502 rodzin objętych pomocą społeczną przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśnej w 2014 roku, 109 rodzin liczących 192 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Mniej uwidocznione było używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 6 osobom w 5 rodzinach, co jednak nie oddaje skali występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę w tym procesie odgrywają corocznie uchwalany przez Radę Miejską program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz podejmowane przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

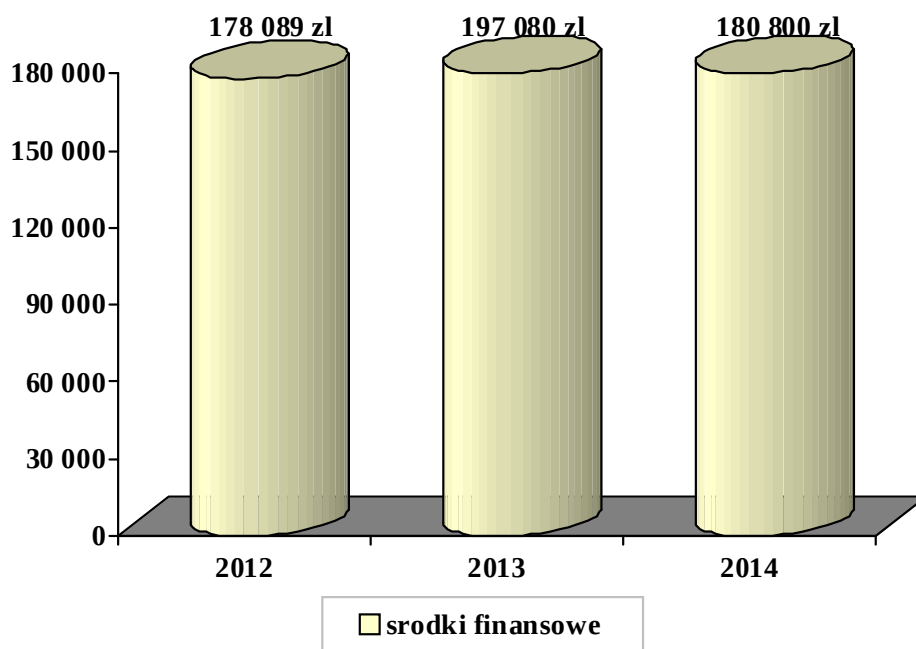
W 2014 roku Komisja w ramach swojej podstawowej działalności odbyła 34 spotkania, 5 spotkań dotyczyło oględzin punktów sprzedaży alkoholu oraz kontroli w punktach sprzedaży, 17 spotkań dotyczyło motywowania osób wezwanych do podjęcia leczenia. W roku 2014r. członkowie komisji odbyli 267 rozmów motywujących. Skierowano 56 osób na badania do biegłych celem stwierdzenia bądź wykluczenia uzależnienia. Wysłano 26 wniosków do Sądu o wydanie postanowienia na leczenie odwykowe bez zgody. Komisja wydała 18 postanowień dotyczących zgodności usytuowania miejsc punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy zgodnie z Uchwałami Rady Miejskiej, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Warto również dodać, że gmina posiada „Diagnozę problemów społecznych wśród uczniów i mieszkańców Gminy Leśna” – dokument sporządzony w 2012 roku na zlecenie Urzędu Miejskiego. Określono w nim szacunkową skalę problemów alkoholowych w gminie, oceniając liczbę osób uzależnionych od alkoholu, liczbę dorosłych, żyjących w rodzinach alkoholowych, liczbę dzieci wychowujących się w rodzinach alkoholików, a liczbę ofiar przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym (dzieci i dorośli).

W omawianym dokumencie wyznaczono strategiczne kierunki realizacji programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w nadchodzących latach, zalecając m.in. objęcie profilaktyką coraz młodszych grup wiekowych, zwiększenie dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych, wspieranie działalności świetlic terapeutycznych, współpracę KRPA, policji i innych instytucji w kierunku egzekwowania ustawowego zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia, stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki gminnej angażującego wiele grup społeczności lokalnej.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Leśna w latach 2012-2014.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w gminie w latach 2012-2014

Dane Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Leśnej.

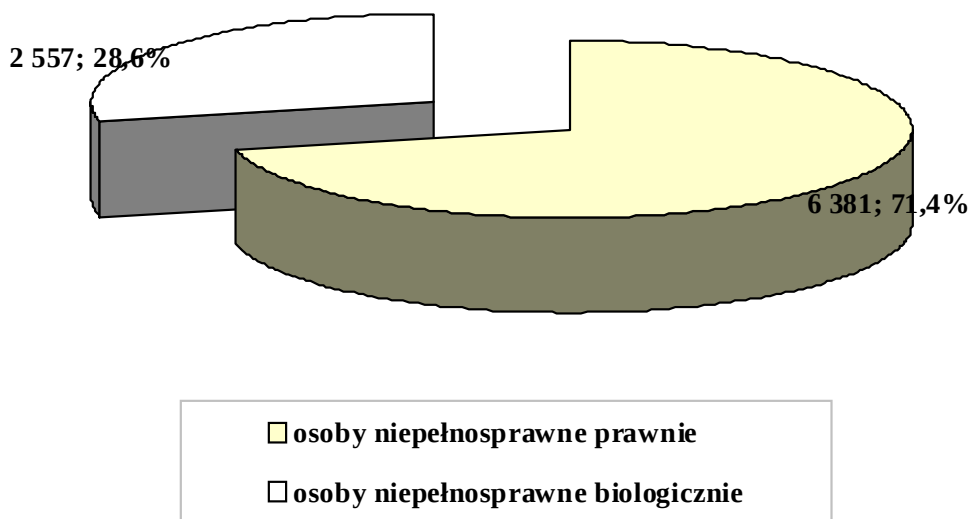
Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Leśna w 2014 roku spadła w porównaniu z rokiem 2013. W 2012 r. wyniosła 178 089 zł, w roku następnym – 197 080 zł, natomiast w 2014 r. osiągnęła poziom 180 800 zł.

2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu powiatu ze względu na rodzaj niepełnosprawności w 2011 roku.

Osoby niepełnosprawne w powiecie w 2011 roku

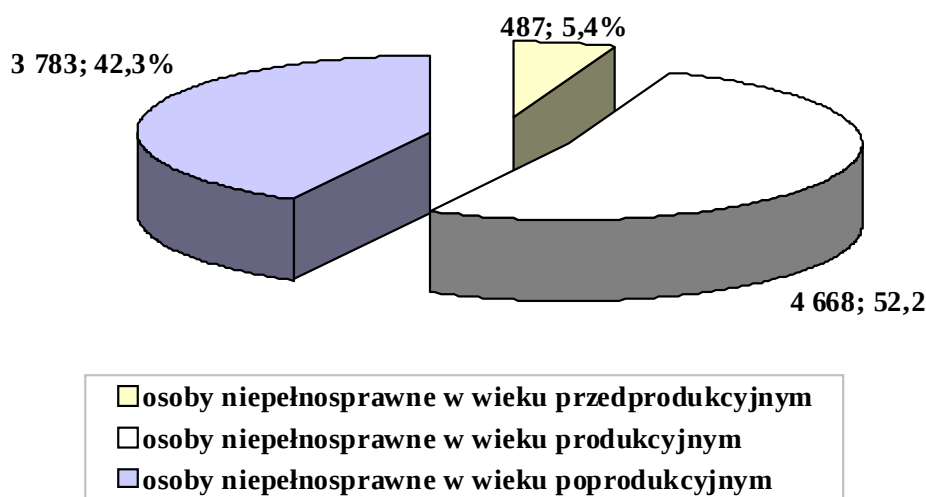
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2011 w powiecie zamieszkiwało 8 938 osób niepełnosprawnych, w tym 4 078 mężczyzn i 4 868 kobiet.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych utrzymuje się głównie ze świadczeń

społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2014 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Leśna skorzystało 86 rodzin liczących 190 osoby i była to piąta, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia; w tym samym czasie 94 rodzin liczących 209 osób skorzystało z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby i był to czwarty z powodów trudnej sytuacji życiowej). Jedynie dla kilku procent tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne kilka procent pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu powiatu według ekonomicznych grup wieku oraz aktywności ekonomicznej.

Osoby niepełnosprawne w powiecie według ekonomicznych grup wieku w 2011 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

W 2011 roku ponad 50% niepełnosprawnych w powiecie była w wieku produkcyjnym (4 668 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Mniejszą grupę reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym (3 783 osób). Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 487 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery

instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.8. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia,
- występowanie bezrobocia długotrwałego, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- bierność osób bezrobotnych długotrwale w podnoszeniu kwalifikacji,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- wzrost bezrobocia długotrwałego oraz zjawiska dziedziczenia bezrobocia oraz wykluczenia społecznego,
- ograniczona współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- utrudniony dostęp do kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,

- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- upowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- zbyt mała kadra merytoryczna zatrudniona w systemie pomocy społecznej,
- ograniczona współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- deficyt ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- ograniczona działalność ze strony samorządu w zakresie zapobiegania dysfunkcjom rodziny,
- utrudniony dostęp dzieci i młodzieży do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą dla poprawy polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na lokalne organy władzy,
- dobry poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- wystarczająca opieka medyczna w szkołach.

Zagrożenia

- niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,

- brak stabilności prawa w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Słabe strony

- słabo przygotowana baza lokalowa,
- brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- niewielki udział społeczności lokalnej w działaniach pomocowych,
- niewystarczająca współpraca z Kościołem na polu niesienia pomocy osobom uzależnionym.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Zagrożenia

- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- ograniczone możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych,
- niska efektywność i skuteczność działań na rzecz osób uzależnionych,
- ograniczony dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy,
- występowanie oznak zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- posiadanie wiedzy dotyczącej miejsc grupowania się osób bezdomnych
- dysponowanie indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,

- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności i stosowanie działań zapobiegawczych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- umiejętna komunikacja z mediami w sprawach bezdomności,
- istnienie struktury stacjonarnej dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności,
- posiadanie standaryzowanych usług dla bezdomnych,
- istnienie organizacji pozarządowych, niosących pomoc bezdomnym.

Słabe strony

- stosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych.

Szanse

- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- społeczna akceptacja osób bezdomnych,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- możliwość realizowania się przez osoby starsze w organizacjach samopomocowych,
- korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Słabe strony

- brak określonego standardu usług dla osób starszych,
- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy,

- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- ograniczona dostępność domów pomocy społecznej,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej,
- ograniczona działalność mająca na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie,
- niski poziom życia osób starszych.

Szanse

- dostęp do szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym w ramach projektów unijnych,
- brak problemu ujawniających się enklaw starości,
- podmiotowe traktowanie osób starszych.

Zagrożenia

- brak działań uwrażliwiających system oświaty na problem osób starszych,
- niewystarczające działania mające na celu uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- ograniczone działania w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niski poziom koordynacji działań podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych,
- niedostosowana do potrzeb osób starszych infrastruktury,
- brak dokładnego rozpoznania potrzeb osób starszych,
- wzrost patologii społecznej wśród osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- istnienie na terenie gminy organizacji pozarządowych funkcjonujących w sferze niepełnosprawności, z którymi współpracują instytucje samo rządowe,

- dobry przepływ informacji między podmiotami pomocowymi.

Słabe strony

- ograniczona działalność w zakresie upowszechniania w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Zagrożenia

- ograniczona działalność w zakresie prowadzenia edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie z środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- malejąca liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- ograniczona działalność w zakresie likwidacji barier architektonicznych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- posiadanie pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążanie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- nieodpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- znajomość potrzeb środowiska przez pracowników MGOPS-u,
- dobra współpraca MGOPS-u z innymi instytucjami,
- doświadczona kadra pomocy społecznej prowadząca efektywne działania,
- dobra dostępność pomocy doradczej,
- działalność dwóch schronisk na terenie gminy,
- udzielanie pomocy rzeczowej ze środków pozabudżetowych gminy (żywność, odzież).

Słabe strony

- ograniczone środki finansowe,
- niedostateczna liczba pracowników socjalnych oraz ich niskie wynagrodzenia,
- brak grupy samopomocy dla osób uzależnionych,
- brak dostępu podopiecznych Ośrodka do porad prawników i psychologów,
- ograniczone możliwości pomocy osobom psychicznie chorym oraz osobom starszym,
- ubożenie społeczeństwa,
- przerzucanie spraw lokalowych, zdrowotnych i prawnych na MGOPS.

2.9. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.9.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Pocztowa 10, 59-820 Leśna.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Leśna.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych na terenie gminy.

Kadra zatrudniona w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Leśnej (dyrektor, pięciu pracowników socjalnych, asystent rodziny oraz pięciu innych pracowników) uczestniczy w różnych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta i gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Dom Samotnych Matek z Dziećmi

ul. Hetmańska 61, 59-814 Pobiedna.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie MONAR, 00-151 Warszawa, ul. Nowolipki 9b.

2. Co oferuje (zakres usług):

- pobyt stacjonarny,
- całodobowe wyżywienie,
- pomoc w regulowaniu spraw osobistych, prawnych,
- realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- przekwalifikowania zawodowe w porozumieniu z PUP w Lubaniu.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta skierowana jest do samotnych kobiet, samotnych matek z dziećmi.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- utworzenie grupy wsparcia,
- zatrudnienie psychoterapeuty, instruktora terapii,
- modernizacja placówki,
- nawiązanie zagranicznej współpracy w celu wymiany doświadczeń.

Schronisko TIS – Przysiań im. św. Brata Alberta dla bezdomnych

ul. Baworowo 18F, 59-820 Leśna.

1. Podmiot prowadzący:

Towarzystwo Integracji Społecznej w Nysie.

2. Co oferuje (zakres usług):

Opieka stacjonarna dla osób bezdomnych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta skierowana jest do osób bezdomnych i ubogich z terenu gminy Leśna.

2.9.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Leśna, poza jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej, funkcjonuje 8 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Na ich podstawie prowadzi współpracę z tymi organizacjami

w zakresie dofinansowania ich działalności statutowej, udzielania wsparcia lokalowego, doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniższa tabela zawiera szczegółową informację na temat organizacji pozarządowych działających na terenie gminy.

Wykaz organizacji pozarządowych z terenu gminy

L.p.	Nazwa	Adres	Charakterystyka działania	Liczba osób objętych opieką w 2013 roku
1.	Ludowy Zespół Sportowy „Fatna”	Wola Sokołowska 5, 59-814 Pobiedna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	25 osób
2.	Ludowy Zespół Sportowy „Świecie”	Świecie 140, 59-820 Leśna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	30 osoby
3.	Ludowo-Uczniowski Klub Sportowy „Kwisa”	ul. Reja 3, 59-820 Leśna	Kajakarstwo górskie, kajaki-polo	60 osób
4.	Miejsko-Gminny Klub Sportowy „Włóknierz”	ul. Sienkiewicza 60, 59-820 Leśna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	50 osób
5.	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej LKS „Granica Miłoszów”	Miłoszów 176, 59-820 Leśna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	31 osób
6.	Uczniowski Klub Sportowy przy SP Smolnik	Smolnik 51, 59-820 Leśna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	40 osób
7.	Leśniańskie Towarzystwo Sportowe przy OKiS w Leśnej	ul. Świerczewskiego 5a, 59-820 Leśna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	80 osób
8.	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Na Rzecz Dzieci Marzenia	ul. Kochanowskiego 10, 59-820 Leśna	Działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	40 osób

2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Leśna korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

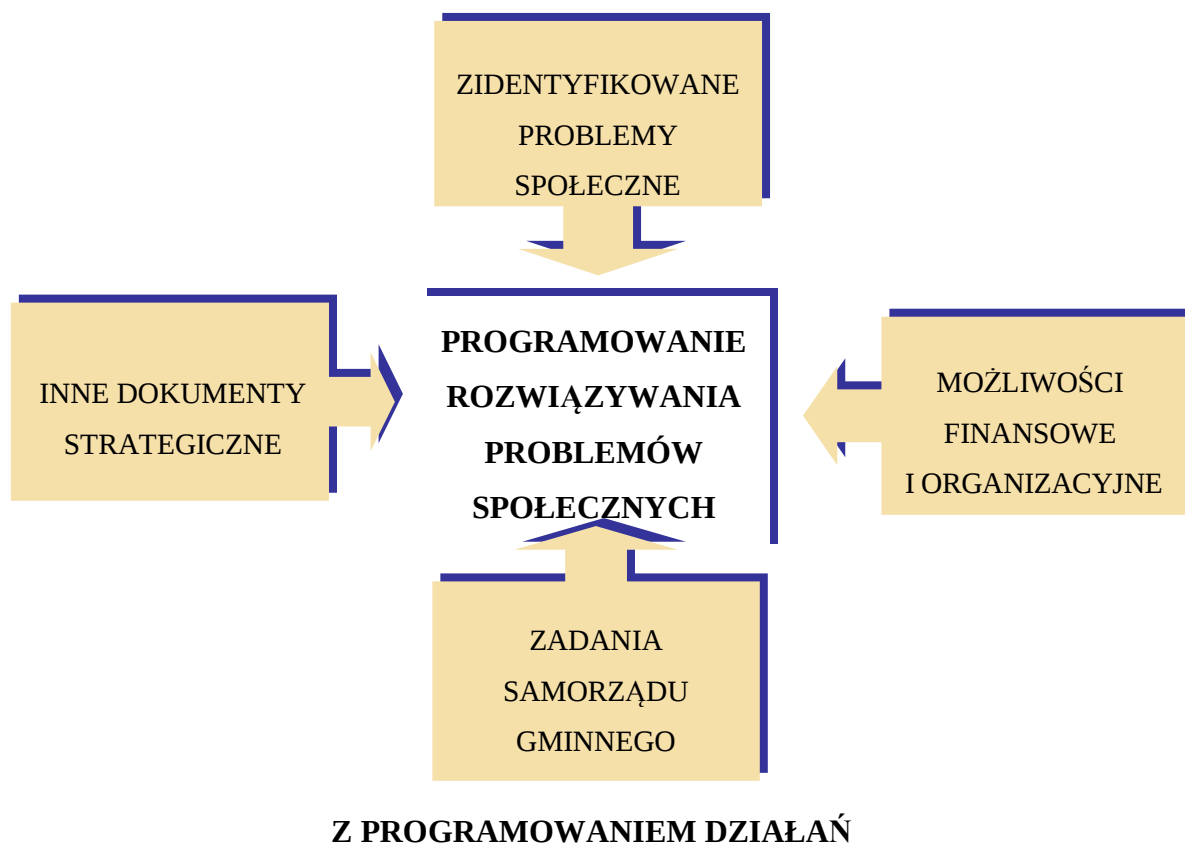
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania służące integracji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych. Równie ważne jest wspieranie rodziny, którą należy wzmocnić tak, by w skuteczniejszy sposób mogła opierać się kryzysom powodowanym przez czynniki zewnętrzne, takie jak np. bezrobocie, czy też czynniki wewnętrzne powodujące rozpad pożycia, np. problem alkoholowy.

Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności i stanowiącym podłoże przemocy w rodzinie. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto wzmacniać lokalną społeczność w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

Samorząd gminy Leśna dba o godne życie seniorów oraz osób niepełnosprawnych, wspiera obywateli w przezwyciężaniu trudności życiowych oraz wzmacnia kondycję rodziny, otaczając szczególną troską dzieci i młodzież

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

Samorząd gminy Leśna dba o godne życie seniorów oraz osób niepełnosprawnych, wspiera obywateli w przezwyciężaniu trudności życiowych oraz wzmacnia kondycję rodziny, otaczając szczególną troską dzieci i młodzież poprzez podejmowanie takich działań, jak:

Integrowanie grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym: bezrobotnych, ubogich i bezdomnych

Tworzenie sprawnego systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspierania rodzin w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych

Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym

Budowanie zintegrowanego systemu profilaktyki
i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy

Budowanie lokalnego partnerstwa na rzecz samodzielnego
rozwiązywania problemów społecznych

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Problem:

Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa oraz zwiększając zagrożenie bezdomnością. Może to prowadzić do wykluczenia i marginalizowania znacznej grupy mieszkańców.

Cel strategiczny 1.

**Integracja grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym:
bezrobotnych, ubogich i bezdomnych**

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym, w tym szczególnie bezrobotnym długotrwale i kobietom.
2. Ograniczanie ubóstwa i zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom najuboższym oraz dotkniętym i zagrożonym bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi oraz marginalizowanymi w kierunku ich aktywizacji społecznej.
2. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Lubaniu w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy obejmująca: organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac sezonowych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i robót publicznych oraz promowanie klubów pracy i szkoleń.

3. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
4. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy.
5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
6. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla organizacji pozarządowych mogących zorganizować Centrum Integracji Społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Systematyczna pomoc finansowa ze strony Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej realizowana z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
2. Wsparcie osób marginalizowanych informacją, pracą socjalną, poradnictwem prawnym.
3. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia najuboższej ludności gminy jednego gorącego posiłku dziennie.
4. Rozwój współpracy z Policją w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania rozwojowi przestępczości, w szczególności wśród osób młodych.
5. Budowa koalicji instytucji samorządowych i pozarządowych na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i zmniejszania strat z niego wynikających.
6. Zapewnienie schronienia osobom tego pozbawionym.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy zająć się ograniczoną liczbą ofert i miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 2.

**Sprawny system zapobiegania kryzysom rodziny
ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży**

Cele operacyjne:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, samotnych matek, a także terapii rodzinnej.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
3. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
4. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
5. Organizacja przedszkola oraz analiza potrzeb, ewentualnie utworzenia żłobka.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
2. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi

oraz w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.

3. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych – uruchomienie świetlic socjoterapeutycznych prowadzonych przez profesjonalnie przygotowaną kadrę.
4. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
5. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
6. Opracowywanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
7. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez tworzenie kół zainteresowań, placów zabaw, kompleksu sportowo-rekreacyjnego, skate-parku.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
2. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
4. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej i placówki oświatowe.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

W niedalekiej przyszłości znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług wzmacniających i wspierających.

Cel strategiczny 3.

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych
--

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starszych.
2. Pomoc seniorom wymagającym opieki.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.
2. Rozwijanie systemu pomocy seniorom w ich środowisku zamieszkania, m.in. poprzez organizację Domu Dziennego Pobytu.
3. Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starych, takich, jak dzienne ośrodki wsparcia.
4. Szkolenie profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową.
5. Współpraca z jednostkami ochrony zdrowia w zakresie rozszerzenia oferty pielęgnacyjno-opiekuńczej.
6. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz osób starszych.
7. Aktywizacja osób przechodzących na emeryturę – tworzenie warunków uczestnictwa tych osób w kulturze i wypoczynku.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Niepełnosprawność w istotnym stopniu ogranicza możliwości integracji ze społecznością lokalną. Zapewnienie właściwej opieki osobom niepełnosprawnym winno prowadzić do poprawy ich sytuacji i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

Cel strategiczny 4.

Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym

Cele operacyjne:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pozwalających im na aktywne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej na miarę swoich możliwości i potrzeb.
3. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Współdziałanie z podmiotami zewnętrznymi w celu likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych:
 - umożliwienie pokonywania miejsc, gdzie występują różnice wysokości,
 - stosowanie różnych sposobów orientacji ułatwiających poruszanie się,
 - systematyczne przystosowywanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności publicznej,

- tworzenie i oznaczanie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych,
2. Poszerzenie integracyjnego systemu edukacji:
 - przystosowanie budynków przedszkoli i szkół (likwidacja barier architektonicznych),
 - zatrudnianie i szkolenie fachowej kadry do pracy w oświatowych placówkach integracyjnych, tworzenie oddziałów integracyjnych w szkołach i przedszkolach,
 - ułatwianie dostępu uczniom niepełnosprawnym do sprzętu rehabilitacyjnego zmniejszającego skutki niepełnosprawności,
 - prowadzenie działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych.
 3. Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym.
 4. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej, kulturalnej i zawodowej.
 5. Tworzenie i umacnianie już istniejących form oparcia i pomocy w środowisku domowym i lokalnym.
 6. Współdziałanie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i organizacjami pozarządowymi dla skuteczniejszego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.
 7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
 8. Rozwój usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
 9. Współdziałanie z podmiotami zewnętrznymi w tworzeniu warsztatów terapii zajęciowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 5.**Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki
i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy****Cele operacyjne:**

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
6. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

7. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
8. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Miejską Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, zawierającym szczegółowe działania w ww. zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 6.

**Budowanie lokalnego partnerstwa
na rzecz samodzielnego rozwiązywania problemów społecznych**

Cele operacyjne:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnych.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
3. Inicjowanie współdziałania pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez kształcenie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Organizacja punktu informacyjnego wraz z zapleczem edytorskim (ulotki, informatorzy).
4. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie, w jak najszerszym zakresie, przez organizacje społeczne, kościół katolicki i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
7. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego

wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MGOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Programu Wsparcia Rodziny,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*